

מהדורה למורה

☂️ מה הרעיון המרכזי?

דפי עבודה: מוצאים את ה"מטרייה" של הפסקה

כיתות	כיתות ב'–ו'
סוג	אסטרטגיית הבנה
רמות בחוברת	רמה רגילה (כיתות ג'–ד') | רמה מתקדמת (כיתות ה'–ו') | רמה מותאמת – עולים וחנ"מ (כיתות ב'–ג' • עולים • חנ"מ)
מטרות	זיהוי רעיון מרכזי בפסקה • הבחנה בין רעיון מרכזי לפרט • ניסוח כותרת • הכללה מפרטים
מיומנויות	הבנת הנקרא • הכללה • סיכום

מהלך מוצע (45 דקות)

פתיחה (5 דק')	הדגמת "המטרייה": מטרייה אמיתית או ציור, ופרטים כטיפות.
הדגמה (10 דק')	המורה פותר/ת פסקה 1 בקול ("חשיבה בקול").
תרגול (20 דק')	חלקים א'–ב'.
סיום (10 דק')	כתיבה + כרטיס יציאה.

✅ מפתח תשובות

רמה רגילה • כיתות ג'–ד'

1. בכוורת יש עבודה רבה, ולכל דבורה תפקיד
2. עמק החולה הוא תחנת מנוחה חשובה לעגורים הנודדים
3. שינה מספקת עוזרת לגוף, למוח ולהרגשה
4. ☂️ רעיון מרכזי: לכל דבורה יש תפקיד בכוורת, שינה עוזרת לגוף ולמוח | 💧 פרט: דבורה שומרת על הפתח, המוח מסדר את מה שלמדנו, עגורים אוכלים בחולה
5. למשל: "הכוורת – מפעל של עבודת צוות"; "תחנת עצירה בדרך לאפריקה"; "לישון כדי לגדול".
6. תשובה אישית – לבדוק התאמה לשאלה ולטקסט.

רמה מתקדמת • כיתות ה'–ו'

1. במשפט האחרון: ישראל היא מקום מצוין לצפייה בציפורים (בגלל המיקום בין שלוש יבשות). אפשר לקבל גם ניסוח המשלב את הסיבה.
2. בזכות מיקומה בין שלוש יבשות, ישראל היא מקום מרכזי למעבר ציפורים נודדות ולצפייה בהן.
3. "ובכל זאת" מוסיף הסתייגות: הקריאה מועילה, אבל רק אם יש בה הנאה ובחירה.
4. קריאה מועילה לילדים בתחומים רבים, במיוחד כשהיא נעשית מתוך הנאה ובחירה
5. הגמל מותאם במיוחד לחיים במדבר. כותרת לדוגמה: "ספינת המדבר".
6. תשובה אישית – לבדוק התאמה לשאלה ולטקסט.

רמה מותאמת – עולים וחנ"מ • כיתות ב'–ג' • עולים • חנ"מ

1. על הכלב שלי
2. על הים
3. פירות (המכונית לא שייכת)
4. ציור אישי – לבדוק שהציור מתאים להוראה.

💡 טיפים להוראה ולהתאמה

- העובדות בפסקאות נבדקו (עגורים בחולה, נדידת ציפורים מעל ישראל).
- ברמה המתקדמת הרעיון המרכזי אינו תמיד במשפט הראשון – חשוב להדגיש.
- לחנ"מ: לעבוד עם כרטיסי תמונה – "מה משותף לכולם?"

רמה רגילה

מה הרעיון המרכזי?

דפי עבודה: מוצאים את ה"מטרייה" של הפסקה

כיתות ג'–ד'

יצרה: רוית ראש בן ישי

שם: _____ **כיתה:** _____ **תאריך:** _____

☂️ מה זה רעיון מרכזי?

הרעיון המרכזי הוא **המטרייה** של הפסקה: משפט אחד שכל הפרטים בפסקה "נכנסים" מתחתיו.

טיפ: שאלו את עצמכם – **על מה** הפסקה, ו**מה** היא אומרת על זה?

חלק א'

בוחרים את המטרייה

קראו כל פסקה והקיפו את הרעיון המרכזי.

🐝 פסקה 1

דבורי הדבש עובדות קשה מאוד. כל דבורה פועלת עפה מפרח לפרח ואוספת צוף. בכוורת היא מעבירה את הצוף לדבורות אחרות, שהופכות אותו לדבש. יש דבורות שמנקות את הכוורת, ויש ששומרות על הפתח מפני אויבים.

1 מה הרעיון המרכזי? רעיון מרכזי

1. דבורים אוהבות פרחים
2. בכוורת יש עבודה רבה, ולכל דבורה תפקיד
3. דבש הוא מתוק
4. דבורים עפות מהר

🕊️ פסקה 2

העגורים הם ציפורים גדולות שנודדות בכל סתיו מאירופה לאפריקה. בדרך, עשרות אלפים מהם עוצרים בעמק החולה. שם הם נחים, אוכלים ואוגרים כוח להמשך המסע הארוך.

2 מה הרעיון המרכזי? רעיון מרכזי

1. עמק החולה הוא תחנת מנוחה חשובה לעגורים הנודדים
2. עגורים הם ציפורים גדולות
3. באירופה קר
4. באפריקה חם

😴 פסקה 3

שינה טובה חשובה מאוד לילדים. בזמן השינה הגוף גדל ומתחזק, והמוח מסדר את כל מה שלמדנו במשך היום. ילד שישן מספיק מרוכז יותר בבית הספר ומרגיש טוב יותר.

3 מה הרעיון המרכזי? רעיון מרכזי

1. ילדים הולכים לישון מאוחר
2. שינה מספקת עוזרת לגוף, למוח ולהרגשה
3. בית הספר מתחיל מוקדם
4. חלומות הם מעניינים

חלק ב'

פרטים מתחת למטרייה

כתבו את הרעיון המרכזי של פסקה 1 במטרייה, ושלושה פרטים בטיפות.

☂️ המטרייה של פסקה 1 (הדבורים)

💧 פרט 1	💧 פרט 2	💧 פרט 3

4 **מה מתאים? מיינו: רעיון מרכזי או פרט?** מיון

דבורה שומרת על הפתח	עגורים אוכלים בחולה	שינה עוזרת לגוף ולמוח
המוח מסדר את מה שלמדנו	לכל דבורה יש תפקיד בכוורת	

☂️ רעיון מרכזי	💧 פרט

חלק ג'

אני כותב/ת כותרת

כותרת טובה רומזת על הרעיון המרכזי.

5 **כתבו כותרת מתאימה לכל פסקה.** כותרת

פסקה	הכותרת שלי
1 🐝	
2 🕊️	
3 😴	

6 **כתבו פסקה קצרה משלכם על נושא שאתם אוהבים. התחילו במשפט רעיון מרכזי, והוסיפו שלושה פרטים.** כתיבה

מה הרעיון המרכזי?

כיתות ב'-ו'

יש לבן שאר זוגו: יצירה

רמה מתקדמת

מה הרעיון המרכזי?

רעיון מרכזי בסוף הפסקה, הסתייגות והכללה

כיתות ה'-ו'

יצרה: רוית ראש בן ישי

שם: _____ **כיתה:** _____ **תאריך:** _____

שלושה צעדים לרעיון מרכזי

1. **נושא** – על מה הפסקה? (מילה או שתיים)
2. **מה נאמר** – מה הכותב אומר על הנושא?
3. **בדיקה** – האם כל הפרטים נכנסים מתחת למשפט שכתבתי?

חלק א'

פסקאות מאתגרות

בפסקאות האלה הרעיון המרכזי לא תמיד במשפט הראשון!

פסקה א': מסלול בשמיים

בכל חורף מגיעים לישראל מאות אלפי ציפורים נודדות. ישראל נמצאת בנקודת מפגש בין שלוש יבשות – אירופה, אסיה ואפריקה – ולכן ציפורים רבות עוברות מעליה בדרכן. יש ציפורים שרק עוברות, ויש שנשארות כל החורף, כמו העגורים בעמק החולה. בשל כך, ישראל נחשבת לאחד המקומות הטובים בעולם לצפייה בציפורים.

1 **איפה מופיע הרעיון המרכזי בפסקה א'?** מיקום

1. במשפט הראשון
2. במשפט האחרון
3. באמצע
4. אין רעיון מרכזי

2 **נסחו את הרעיון המרכזי של פסקה א' במילים שלכם (משפט אחד).** ניסוח

_____

_____

פסקה ב': כוחה של קריאה

מדענים מצאו שקריאה של ספרים מגיל צעיר עוזרת לילדים בתחומים רבים. ילדים שקוראים מכירים יותר מילים, כותבים טוב יותר, ומבינים טוב יותר רגשות של אחרים – כי הם "נכנסים

מה הרעיון המרכזי? | כיתות ה'-ו' | יצרה: רוית ראש בן ישי

לנעליים" של הדמויות. ובכל זאת, הקריאה חייבת להיות גם הנאה: ספר שבחרתם בעצמכם יעזור לכם יותר מספר שקראתם בכפייה.

3 **בפסקה ב' יש "אבל" חשוב. מה הוא מוסיף לרעיון המרכזי?** מילות קישור

4 **בחרו את הניסוח המדויק ביותר לרעיון המרכזי של פסקה ב'.** רעיון מרכזי

1. ילדים צריכים לקרוא הרבה ספרים
2. קריאה מועילה לילדים בתחומים רבים, במיוחד כשהיא נעשית מתוך הנאה ובחירה
3. מדענים עושים מחקרים
4. ספרים עוזרים לכתוב

חלק ב'

מהפרטים אל המטרייה

לפעמים מקבלים רק פרטים – וצריך לבנות מהם את הרעיון.

פרטים

- הגמל יכול ללכת ימים רבים בלי לשתות.
- הדבשת אוגרת שומן שמשמש כמאגר אנרגיה.
- ריסים ארוכים מגינים על עיניו מפני חול.
- כפות רגליו הרחבות לא שוקעות בחול.

5 **כתבו רעיון מרכזי שמתאים לכל הפרטים, וכותרת.** הכללה

חלק ג'

סיכום וכתיבה

סיכום פסקה בעזרת המטרייה.

6 **סכמו את פסקה ב' בשני משפטים: משפט רעיון מרכזי ומשפט עם הפרט החשוב ביותר.** סיכום

מה הרעיון המרכזי?

כיתות ב'-ו'

יוצרת: רונית ראובן בן שם

✂️ גזרו כאן

כרטיס יציאה ☂️

שלושת הצעדים לרעיון מרכזי:

מה היה קשה לי:

😀 🙂 😐 😕 (הקיפו)

רמה מותאמת – עולים וחנ״מ

עַל מָה מְדַבְּרִים?

רַעְיוֹן מֶרְכָּזִי בִּצְעָדִים קְטַנִּים

כיתות ב׳–ג׳ · עולים · חנ״מ · עם ניקוד

שֵׁם: _____ כִּתָּה: _____ תַּאֲרִיךְ: _____

☂️ **רַעְיוֹן מֶרְכָּזִי**

עַל מָה מְדַבְּרִים? זֶה הָרַעְיוֹן הַמֶּרְכָּזִי.

חֵלֶק א׳

עַל מָה מְדַבְּרִים?

קִרְאוּ וְהַקִּיפוּ.

🐶 הַכֶּלֶב שֶׁלִּי

יֵשׁ לִי כֶּלֶב. הוּא אוֹהֵב לָרוּץ. הוּא אוֹהֵב לְשַׂחֵק בְּכַדּוּר. הוּא אוֹהֵב לֶאֱכֹל.

1 עַל מָה מְדַבְּרִים?

① עַל הַכֶּלֶב שֶׁלִּי

② עַל כַּדּוּר

③ עַל אֹכֶל

🏖️ בַּיִם

בַּיִם יֵשׁ חוֹל. בַּיָּם יֵשׁ גַּלִּים. בַּיָּם יֵשׁ דָּגִים. בַּקַּיִץ הוֹלְכִים לַיָּם.

2 עַל מָה מְדַבְּרִים?

① עַל דָּגִים

② עַל הַיָּם

③ עַל חוֹל

חֵלֶק ב'

מָה לֹא שַׁיָּךְ?

סַמְנוּ ✗ עַל מָה שֶׁלֹּא שַׁיָּךְ.

תַּפּוּחַ	בָּנָנָה	מְכוֹנִית
עֲנָבִים	תַּפּוּז	אַגָּס

3 כָּל הַכַּרְטִיסִים (חוּץ מֵאֶחָד) הֵם:

1. פֵּרוֹת
2. צַעֲצוּעִים
3. בְּגָדִים

4 צִיְּרוּ 3 דְּבָרִים שֶׁיֵּשׁ בְּבֵית הַסֵּפֶר. מָה הָרַעְיוֹן הַמֶּרְכָּזִי? כִּתְבוּ: "בְּבֵית הַסֵּפֶר יֵשׁ..."

✂️ גִּזְרוּ כָּאן

כַּרְטִיס יְצִיאָה

רַעְיוֹן מֶרְכָּזִי = עַל מָה:

😀 🙂 😐 (הַקִּיפוּ)